

Referens
Helena Rojas

Mottagare
Kommunstyrelsen

Yttrande över remiss – Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60)

Förslag till beslut

Demokratiberedningens förslag till kommunstyrelsen:

1. Kommunstyrelsen överlämnar kommunledningsförvaltningens yttrande 2017-08-25 som svar på remissen SOU 2017:60.

Sammanfattning

Regeringen tillsatte under 2016 en särskild utredare, med uppdrag att ta fram förslag för en stärkt minoritetspolitik. Utredningen lämnade i juni ett första delbetänkande – Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik – och Botkyrka kommun är en av de utsedda remissinstanserna.

Botkyrkas remissvar beskriver de delar i betänkandets förslag och rekommendationer som vi velat ta ställning till. Vi fokuserar på de förslag som har bäring på kommunens uppdrag och ansvar i fråga om att säkerställa rättigheter, delaktighet och inflytande på lika villkor för invånare som tillhör svenska nationella minoriteter. Betänkandet i sin helhet går att ladda ner på:

<http://www.regeringen.se/49d73d/contentassets/f869b8aae642474db1528c4da4d2b19a/nasta-steg-forslag-for-en-starkt-minoritetspolitik-sou-201760>

Utredaren föreslår förtydliganden i minoritetslagen, skollagen, socialtjänstlagen och lagen mot diskriminering, en ökning av statsbidraget, en tydligare informationsplikt för kommuner och krav på att anta dokumenterade mål och riktlinjer, samt kvalitativa krav på samråd och ungas delaktighet i dessa. Utredaren föreslår också att en ny myndighet inrättas för uppföljning av minoritetspolitiken. Botkyrka kommun ställer sig positiv till förslagen med reservation om att den föreslagna ökningen av statsbidraget om 25 000 kr per kommun och år inte möter utredningens ambitionshöjningar. Vi understryker också att den mätning och uppföljning bör utgå från *minoritetsgruppens* uppfattning om tillgång till kommunal service, rättigheter, delaktighet och inflytande.

Som komplement beslutade regeringen om tilläggsdirektiv den 15 juni 2017. Det innebär en förlängning av det ursprungliga uppdraget i återstående delar, och samtidigt ett utvecklat uppdrag avseende finlandssvenskarnas ställning i Sverige.

Förslag från utredningen som berör kommunen

Utredningen föreslår ett stärkt grundskydd för nationella minoriteter och har gjort två övergripande bedömningar:

1. Minoritetspolitiken behöver integreras bättre inom andra politikområden. Utredningen konstaterar att minoritetspolitiken på alla samhällsnivåer riskerar att hamna i ett ”stuprör” vid sidan av andra politikområden. Regeringen och övrig offentlig verksamhet bör sträva efter att i ökad grad integrera de minoritetspolitiska frågorna inom övriga sektorsområden. Utredningen föreslår att regleringen av de nationella minoriteternas rättigheter inom förskolan och äldreomsorgen överförs från minoritetslagen till skollagen respektive socialtjänstlagen som ett steg i denna riktning.
2. Minoritetspolitiken behöver i större utsträckning inriktas på överföringen av språk och kultur mellan generationerna, att språk och kulturell identitet bör ges en särskild tyngd, och att ungdomars delaktighet ska prioriteras.

Utredningen har också lämnat ett antal förslag som får direkt påverkan på kommunal nivå:

- Kommuner och landsting ska på ett tydligare sätt vara skyldiga att informera de nationella minoriteterna och allmänheten om minoriteters rättigheter och det allmännas ansvar.
- Kommuner och landsting ska anta dokumenterade mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete, och på begäran lämna uppgift om dessa till en uppföljningsmyndighet, inklusive krav om kartläggningar för att kunna följa och följa upp det minoritetspolitiska arbetet, samt att det inrättas en fristående myndighet för uppföljning, främjande och samordning av minoritetspolitiken.
- Regeringen ska tydliggöra kvalitativa krav för samråd med nationella minoriteter och för ungas delaktighet i dessa.
- Diskriminering på grund av språk, till skillnad mot befintlig diskrimineringsgrund ”språklig tillhörighet”, föreslås som ny diskrimineringsgrund.

- Regeringen bör utöka statbidraget till kommuner och landsting med 100 tkr per kommun och mandatperiod för basinformation om minoriteter och för kartläggningar om svenska minoriteters livsvillkor.

Som konsekvens av ovan föreslår utredningen tillägg i minoritetslagen, skollagen, socialtjänstlagen och lagen mot diskriminering.

Botkyrkas ställningstaganden

Generellt

Vi stöder lagförändringar som kan innebära nya krav på mätning/uppföljning för kommuner. Vi ser att vi kommer att kunna integrera ett sådant krav i vårt pågående utvecklingsarbete med data och uppföljning av mänskliga rättigheter och jämlikhet. Vi vill understryka att den mätning och uppföljning vi ser behov av är ett medborgarens fokus. Det vill säga att arbetet inom ramen för frågan bör utgå från *minoritetsgruppens* uppfattning om tillgång till kommunal service, rättigheter, delaktighet och inflytande.

Kommunen är positiv till en förstärkning av lagstiftningen genom tydligare formuleringar om informationsplikt till och om nationella minoriteter. En förstärkt lagstiftning tydliggör krav på förändringar och möjliggör en bättre planering, implementering och uppföljning på kommunal nivå.

Vi saknar ett resonemang om sätten att möta och utveckla arbetet enligt föreslagna ambitionshöjningar för *alla* fem nationella minoriteter. I varje kommun görs prioriteringar kring någon/några av de fem grupperna. Varje minoritetsgrupp diskuteras separat och i dagsläget finns vad vi känner till inget samlat agerande i någon svensk kommun för att säkerställa rättigheter, jämlikhet och lika villkor för individer från *alla* Sveriges erkända nationella minoriteter.

Vi är positiva till att anta kommunala mål och riktlinjer. Statistik och tillförlitliga mätmetoder behöver utvecklas för att kunna följa och förbättra minoriteters livsvillkor. Om det ska vara genomförbart behöver kommunerna stöd att göra analyser av minoriteters villkor i de enskilda verksamheterna.

Vi stödjer utredningens slutsats att minoritetspolitiken i högre grad bör integreras i andra sektorsområden och inte drivas i ”stuprör”. Detta är i linje med Botkyrkas målstyrning, jämlikhetsstrategi och interkulturella synsätt.

Botkyrka ser att flera av utredningens förslag har relevans i kommunens pågående utvecklingsarbete kring mänskliga rättigheter i kommunens styrning (mål och uppföljning) och ledning (ledarskap och arbetssätt).

Vi är också positiva till ett förtydligande om kvalitativa krav för samråd med nationella minoriteter och för barn och ungas delaktighet i dessa.

Kommunen ser behov av allmänna råd, vägledning och stöd i fortsatt arbete

Utredningen saknar vägledning vad gäller implementering och genomförande. Bland annat avser detta:

- Råd och stöd kring metoder och verktyg för uppföljning och återkoppling om nationella minoritetspolitiken.
- Exempel på välfungerande metoder och verktyg för hur vi följer och säkerställer minoriteters rättigheter och gör minoriteter delaktiga på ett hållbart sätt.
- Tydlighet om vad en ”utökad” informationsplikt till minoriteter och allmänheten innebär.
- Råd och stöd i praktiska konflikter där tolkningen av lagen är otydlig.
- Stöd i kompetensutveckling för förtroendevalda och tjänstepersoner.

Ekonomiska konsekvenser

Den samlade kostnaden för utredningens förslag för hela landet innebär en kostnadsökning i storleksordningen 14 miljoner kronor, en kostnad under en treårsperiod om 3 miljoner kronor och en engångskostnad om cirka 4 miljoner kronor. Utredningen föreslår en ökad budget för att täcka kostnader hos framför allt statliga institutioner och civilsamhällets organisationer. För kommunernas del föreslås totalt 25000 kr per kommun och år avsedda för ökad informationsspridning och kartläggning. Vår bedömning är att den del som tillfaller kommuner är för lågt tilltagen och att det inte möter utredningens föreslagna ambitionshöjningar. Statsbidraget är en förutsättning för att bättre kunna möta regeringens ambitioner om att säkerställa mänskliga rättigheter för Sveriges nationella minoriteter. Vi kan genomföra vissa delar inom ordinarie verksamhet, men ska vi ha en möjlighet att arbeta främjande med alla fem nationella minoriteter behövs andra resurser.

Med utgångspunkt från utredningens eget tydliggörande¹ och förslagen om stärkt lagstiftning, bör slutbetänkandet uppmärksamma behovet att stödja kommuner och annan offentlig sektor med resurser för att kunna driva och utveckla ett jämbördigt arbete för alla nationella minoriteter. En väg kan vara att ta stöd i SKL:s pilotarbete i kommuner och landsting med mänskliga rättigheter i styrning och ledning.

Särskilda uppdrag och utökade uppdrag till myndigheter

Botkyrka ställer sig positiv till utredningens förslag att regeringen ger ett antal särskilda uppdrag eller utökade uppdrag till Skolverket för att ta fram stöd och fortbildning till förskolan samt för att genomföra kunskapshöjande insatser för lärare. En sådan insats stödjer möjligheten att uppfylla lagen på lokal nivå.

Botkyrka är också positiv till förslaget att ge lämplig myndighet i uppdrag att pröva att komplettera relevanta yrkesexamina med lämpliga kunskaper i något av de nationella minoritetsspråken i syfte att förbättra personaltillgången på längre sikt.

Mattias Jansson
Kommundirektör

Sara Wrethed
Avdelningschef samhällsutveckling

Expedieras till
Kommunstyrelsen

---

¹ s. 261-262: ”Av finansieringsprincipen följer bl.a. att staten inte bör ge kommuner och landsting nya uppgifter utan att de samtidigt får möjlighet att finansiera dessa med annat än höjda skatter. Principen ska bl.a. tillämpas om kommunerna får nya obligatoriska uppgifter, om frivilliga uppgifter görs obligatoriska eller om ambitionsnivåerna för befintliga uppgifter höjs (se SKL, 2007, s. 1–2 samt prop. 2006/07:100, s. 221–222). Staten ska således i princip kompensera kommunerna ekonomiskt i sådana situationer.”

Bilaga

Bakgrund till minoritetspolitiken och uppdraget

Europarådets ramkonvention för minoriteters rättigheter från 1995 formulerar den viktiga grund och synsätt ur vilken den svenska minoritetspolitiken ska utgå, bland annat:

- Ett pluralistiskt och i sann mening demokratiskt samhälle ska skapa *lämpliga förutsättningar* för att göra det möjligt att uttrycka, bevara och utveckla denna identitet (inledning).
- Var och en som tillhör en nationell minoritet *skall ha rätt att fritt välja att behandlas eller inte behandlas som sådan* och ingen nackdel skall följa av detta val eller av utövandet av de rättigheter som är förbundna med detta val (artikel 3).
- Personer som tillhör nationella minoriteter skall kunna behålla och utveckla sin kultur och bevara de väsentliga beståndsdelarna av sin identitet, nämligen religion, språk, traditioner och kulturarv (artikel 5).
- Parterna avhålla sig från åtgärder eller metoder som syftar till assimilering av personer som tillhör nationella minoriteter mot dessa personers vilja och skall skydda dem mot alla åtgärder som syftar till sådan assimilering (artikel 5).
- Parterna åtar sig att erkänna att den som tillhör en nationell minoritet har rätt att fritt och utan ingripande använda sitt minoritetsspråk privat och offentligt, och såväl muntligt som skriftligt (artikel 10).

Europarådskonventionen för nationella minoriteters rättigheter harmoniserar med Botkyrkas arbete för mänskliga rättigheter och med vårt interkulturella förhållningssätt.

I Sverige finns fem erkända nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Gemensamt för dessa minoritetsgrupper är att de har befolkat Sverige under lång tid samt att de utgör grupper med en uttalad samhörighet. De har även en religiös, språklig eller kulturell tillhörighet och en vilja att behålla sin identitet. Det finns även fem erkända nationella minoritetsspråk: finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Sverige har i snart 20 år haft en särskild politik för att stärka de nationella minoriteterna och stödja de nationella minoritetsspråken. Minoritetspolitiken inleddes med ratificeringen år 2000 av två av Europarådets konventioner: ramkonventionen till

skydd för nationella minoriteter (ramkonventionen) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (språkstadgan).

Minoritetspolitiken har tagit viktiga steg framåt med den minoritetspolitiska reform som genomfördes 2010, då bl.a. lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk trädde i kraft. Bakgrunden till nationella minoriteters särskilda status är historiska oförrätter och kränkningar inom Sveriges gränser. Ett stort problem med minoritetslagen har varit att många kommuner och landsting inte uppfattar att lagen över huvud taget berör dem. Detta beror bl.a. på att de nationella minoriteterna många gånger inte är särskilt synliga lokalt. Som utredningen har konstaterat innebär inte det att minoritetspolitiken skulle vara irrelevant för en kommun eller ett landsting (se avsnitt 4.2.2.). Om kommunen eller landstinget inte uppfattar sig berörd får det till följd att de nationella minoriteterna inte heller får någon information om sina rättigheter.

Antalet kommuner i förvaltningsområden för finska, meänkieli och samiska under de första fem åren från 38 till 75, och två samiska språkcentrum inrättade 2010 har på kort tid framgångsrikt utvecklat metoder för en nödvändig revitalisering av det samiska språket och dess varieteter. Denna kunskap är också viktig för revitalisering av övriga fyra minoritetsspråk. Fortfarande mer än sju år efter minoritetslagens tillkomst uppfattar sig en bred majoritet av landets kommuner lite eller inte alls berörda av lagens krav på stöd till och rättigheter för de fem nationella minoriteterna. Majoritetssamhällets kunskaper om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken liksom deras plats i Sverige i dag och historiskt är fortfarande högst bristfälliga.